

1.I Ns Ns 1526/16

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2017 roku

Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: SSR Jacek Stypułkowski

Protokolant: Monika Kosobko - Derehajło

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2017 roku w Bielsku Podlaskim

na rozprawie

sprawy z wniosku G. G., J. W., S. W., R. M., P. G., I. K.

z udziałem T. G.

o podział majątku wspólnego i dział spadku

postanawia:

I. Oddalić wniosek.

II. Stwierdzić, że zainteresowani we własnym zakresie ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

I Ns 1526/16

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy R. M., P. G., I. K., G. G., J. W. i S. W. wnosili o dokonanie podziału majątku wspólnego A. i K. małżonków W., działu spadku po A. w., działu spadku po K. W. w ten sposób, aby nieruchomości rolne położone w R., ozn. nr geod. (...) i (...) oraz udział w wysokości 1/3 części w nieruchomości siedliskowej położonej w R., ozn. nr geod. (...) przyznać P. G. bez spłat na rzecz pozostałych spadkobierców oraz ustanowić służebność mieszkania na rzecz S. W. i J. W. w domu mieszkalnym położonym na działce nr (...).

Uczestnik postępowania T. G. przychylił się do tak sformułowanego wniosku.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

A. W. i K. W. byli małżeństwem od dnia 6 maja 1952 roku (k.18) do dnia 13 maja 1995 roku tj. chwili śmierci A. w. (k.7). W ich małżeństwie obowiązywał ustrój wspólności ustawowej, której w trakcie jego trwania nie znosili i nie wyłączali. Małżonkowie mieli równe udziału w majątku wspólnym (k.4).

W trakcie trwania ich związku małżeńskiego, na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych nabyli prawo własności do nieruchomości położonych w R., oznaczonych obecnie nr geod. (...) o pow. 0,81 ha i (...) o pow. 1,54 ha (k.19, 20, 22-24) oraz udział w wysokości 33/100 części w prawie własności nieruchomości siedliskowej położonej w R. oznaczone obecnie nr geod. (...) (k.21, 25-26).

Małżeństwo spadkodawców ustało wskutek śmierci A. W. w dniu 13 maja 1995 roku (k.7). Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy w B.stwierdził, że spadek po A. W. s. S. i W. zmarłym dnia 13 maja 1995 roku w R., posiadającym ostatnie stałe miejsce zwykłego pobytu w R., na podstawie ustawy nabyli: żona K. W. w 4/16 częściach, córka W. G. w 3/16 częściach, córka R. M. w 3/16 częściach, syn J. W. w 3/16 częściach i syn S. W. w 3/16 częściach, z tym, że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne dziedziczy żona K. W. w całości (k.101) .

Postanowieniem z dnia 9 maja 2017 roku Sąd Rejonowy w B.stwierdził, że spadek po K. W. c. S. i Z. zmarłej dnia 4 listopada 2016 roku w B., posiadającej ostatnie stałe miejsce zwykłego pobytu w R., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 5 lipca 2016 roku nabyła wnuczka P. G. c. J. i W. w całości (k.118).

Sprawa niniejsza stanowi swoisty konglomerat postępowań, które mogą (a czasem wręcz muszą) toczyć się razem. Niewątpliwie w sytuacji, gdy przedmiotem postępowania jest rzecz stanowiąca przedmiot wspólności majątkowej małżeńskiej, dla dokonania prawidłowych ustaleń w zakresie mas spadkowych zmarłych małżonków niezbędne jest przeprowadzenie również podziału ich majątku wspólnego. Pogląd ten jest utrwalony i niekwestionowany, wielokrotnie potwierdzał go też Sąd Najwyższy (por. uchwała SN z dnia 2 marca 1972 roku, sygn. akt III CZP 100/71, postanowienie SN z dnia 21 października 1998 roku, sygn. akt II CKU 56/98).

Zgodnie z przepisami art. 567 § 3 kpc w zw. z art. 684 kpc w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, a także w postępowaniu o dział spadku sąd ustala skład i wartość majątku ulegającego podziałowi. Zasadą jest, że skład mas majątkowych podlegających podziałowi we wskazanych wyżej postępowaniach sąd ustala na datę ustania wspólności ustawowej i datę otwarcia spadku, zaś ich wartość na datę dokonania podziału.

W niniejszej sprawie zainteresowani nie toczyli sporu, zarówno co do składu majątku będącego przedmiotem tego postępowania, jak i sposobu jego podziału.

Zgodnie z art. 32 § 1 kro (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 stycznia 2005 roku – art. 5 ust. 5 pkt. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych ustaw – Dz. U. Nr 162, poz. 1691) dorobkiem małżonków są przedmioty majątkowe nabyte w trakcie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Nieruchomości nabyte przez małżonków na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych stanowią ich majątek wspólny, mimo iż akt własności ziemi wystawiony został na jednego z małżonków. Stanowisko takie zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 14 kwietnia 1994 roku (III CZP 45/94, Wokanda 1994/8/8) stwierdzając, że akt własności ziemi stwierdzający nabycie przez jednego z małżonków własności nieruchomości rolnej - na podstawie art. 1 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 27, poz. 250) - wraz z aktem małżeństwa stanowią podstawę wpisu w księdze wieczystej drugiego z nich, jeżeli w dniu 4 listopada 1971 r. pozostawali oni w ustawowej wspólności małżeńskiej.

Tak, więc nabyte w trybie przepisów ustawy z dnia 26 października 1971 roku prawo własności zarówno nieruchomości rolnych ozn. nr geod. (...) i (...), jak też udziału w wysokości 33/100 części w działce siedliskowej nr (...) niezaprzeczalnie stanowiło majątek wspólny A. i K. małżonków W..

Zgodnie z art. 42 kro od chwili ustania wspólności ustawowej stosuje się odpowiednio, do majątku, który był nią objęty, przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów art. 43-46 kro. Art. 43 § 1 kro stanowi, że oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym (przepisy kro w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 stycznia 2005 roku – art. 5 ust. 5 pkt. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych ustaw – Dz. U. Nr 162, poz. 1691). Żadne z zainteresowanych nie zgłosiło wniosku o ustalenie nierównych udziałów małżonków W. w majątku wspólnym. Tak, więc udziały A. i K. małżonków W. w ich majątku wspólnym były równe.

Wniosek wszystkich wnioskodawców, poparty przez uczestnika postępowania nie mógł być uwzględniony. Za takim uznaniem przemawia porządek dziedziczenia po obojgu spadkodawcach oraz skład majątku wspólnego i spadkowego.

Z wyjaśnień wnioskodawczyni P. G. (k.123) wynika w sposób niekwestionowany, że wszystkie składniki majątku wspólnego spadkodawców zgłoszone w tym postępowaniu do podziału stanowiły składniki gospodarstwa rolnego jakie wcześniej spadkodawcy prowadzili. Obie działki (...) i (...) stanowiły nieruchomości rolne, co potwierdza również wypis z rejestru ewidencji gruntów (k.20). Również ostatni składnik majątkowy – udział w wysokości 33/100 części (a nie jak wskazał to pełnomocnik dokonując zapewne nieuprawnionego uproszczenia – 1/3) w prawie własności działki nr (...) również stanowił część gospodarstwa rolnego. Wnioskodawczyni wyjaśniała, że na tej działce spadkodawcy trudniący się rolnictwem mieszkali, tam mieli inwentarz żywy, tam składowali plony. Jej zdaniem stanowiła integralną część ich gospodarstwa rolnego.

Art. 55³ kc za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Biorąc pod uwagę treść tego przepisu oraz to, że zainteresowani nie zgłosili żadnych innych składników majątkowych do podziału, zasadnym jest stwierdzenie, że spadek po A. W., który stanowi udział w 1/2 części w majątku wspólnym, w całości nabyła K. W., bowiem treść postanowienia z dnia 17 stycznia 2017 roku (k.101) jednoznacznie wskazuje, że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne nabyła żona spadkodawcy w całości.

Ta konstatacja determinuje uznanie, że przeprowadzenie podziału majątku wspólnego A. i K. małżonków W. jest niedopuszczalne. Skoro bowiem K. W. nabyła cały spadek po swoim mężu, a był nim jedynie udział w majątku wspólnym, to jej w całości przypada ta masa majątkowa i nie ma innych osób, z którymi podział musiałby być dokonany.

Skoro w skład spadku po A. W. wchodził tylko udział w gospodarstwie rolnym i w całości nabyła go K. W. to również dział spadku po A. W. jest niedopuszczalny. Po spadkobranii po nim, jedyną właścicielką składników majątkowych zgłoszonych w niniejszym postępowaniu była K. W..

Również dział spadku po K. W. jest niedopuszczalny, bowiem cały spadek po niej, na podstawie testamentu, nabyła wnuczka P. G., co potwierdza treść postanowienia Sądu Rejonowego w B.z dnia 9 maja 2017 roku (k.118). Pamiętać bowiem należy, że zgodnie z art. 1035 kc dział spadku przeprowadza się wówczas, jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd oddalił wniosek o podziału majątku wspólnego A. i K. małżonków W., działu spadku po A. wyszyński, działu spadku po K. W.. Oddalenie tego wniosku bezprzedmiotowym czyni wniosek o ustanowienie służebności mieszkania, jednak zasadnym jest wskazanie, że jest on – w formie zgłoszonej przez pełnomocnika wnioskodawczyń - niedopuszczalny.

Zgodnie z treścią art. 296 kc nieruchomość można obciążyć na rzecz oznaczonej osoby fizycznej prawem, którego treść odpowiada treści służebności gruntowej (służebność osobista). W myśl art. 297 kc do służebności osobistych stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych, z zachowaniem przepisów rozdziału II działu III tytułu III księgi drugiej Kodeksu cywilnego. Odesłanie to oznacza, że zastosowanie ma również art. 285 kc stanowiący, iż nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega m.in. na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej. Nie budzi wątpliwości, że przy służebnościach osobistych nie występuje kategoria zwana nieruchomością władnącą, o której stanowi powołany art. 285 kc, uprawnionym jest bowiem oznaczona osoba fizyczna. W tym więc zakresie stosowanie art. 285 kc do służebności osobistych jest wyłączone. Niewątpliwie jednak przy służebnościach osobistych występuje kategoria nieruchomości obciążonej skoro w myśl art. 296 kc służebność osobista obciąża nieruchomość. Zarówno z treści tego przepisu jak i art. 285 kc wynika, że obciążenie

dotyczy nieruchomości, którą może być nieruchomość gruntowa, lokalowa, budynkowa (art. 46 § 1 kc). Nieruchomość jest rzeczą (art. 45 kc). Tak więc służebność, zarówno gruntowa jak i osobista, jako ograniczone prawo rzeczowe, jest prawem na rzeczy cudzej i obciąża tę rzecz, a więc całą rzecz, również wówczas, gdy rzecz ta objęta jest współwłasnością. Nie jest więc dopuszczalne ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego jakim jest służebność, również osobista, na ułamkowej części nieruchomości jak też na udziale współwłaściciela we współwłasności. Ułamkowa część podobnie jak i udział we współwłasności nie jest rzeczą, jest prawem, prawo zaś może być przedmiotem takiego obciążenia tylko wówczas gdy ustawa dopuszcza ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego na prawie. Przewiduje to art. 265 § 1 kc stanowiący, że przedmiotem użytkowania mogą być prawa, a także art. 65 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece, który dopuszcza ustanowienie hipoteki na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu (tak SN w postanowieniu z dnia 29 maja 2015 roku w sprawie V CSK 416/14).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 kpc stwierdzając, że zainteresowani ponoszą je we własnym zakresie.